

Špeciálna pedagogika a pedagogika mentálne postihnutých, magisterský študijný program

Predmet: **Pedagogika mentálne postihnutých**

1. **Koncepcia primárneho vzdelávania pre žiakov s mentálnym postihnutím.** Konkretizácia obsahu vzdelania: učebný plán, učebné osnovy, učebnice. Otázka kvality života žiakov s mentálnym postihnutím v primárnom vzdelávaní. Perspektívy rozvoja primárneho vzdelávania jednotlivcov s mentálnym postihnutím. Alternatívne smery a trendy v pedagogike mentálne postihnutých.
2. **Obsah vzdelávania vo variante A v špeciálnej základnej škole** – učebné osnovy, učebné plány, materiálne, personálne zabezpečenie, špecifiká.
3. **Obsah vzdelávania v B variante v špeciálnej základnej škole** – učebné osnovy, učebné plány, materiálne, personálne zabezpečenie, špecifiká.
4. **Obsah vzdelávania v C variante v špeciálnej základnej škole** – učebné osnovy, učebné plány, materiálne, personálne zabezpečenie, špecifiká.
5. **Praktická škola a jej význam pre žiakov s mentálnym postihnutím.** Učebné osnovy, učebné plány, materiálne, personálne zabezpečenie, špecifiká.
6. **Odborné učilište** – ako typ školy, v ktorej sa realizuje profesionálna príprava žiakov s mentálnym postihnutím na povolanie. Učebné osnovy, učebné plány, materiálne, personálne zabezpečenie, špecifiká.
7. **Osobnosť žiaka s MP** – osobitosti vyplývajúce z mentálneho postihnutia na proces učenia: charakteristika, vytváranie predstáv, formovanie a osvojovanie si pojmov, zručností a návykov, osobitosti v správaní.
8. **Školská politika** – ciele, úlohy, zásady, organizácia vzdelávania, spôsoby riadenia, hodnotenia a kontroly. Práva a povinnosti pedagogického zamestnanca. Riaditeľ školy a školského zariadenia – rozsah jeho práv a povinností, modely riadenia. Kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky pre jednotlivé kategórie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov. Rozsah priamej vyučovacej činnosti a priamej výchovnej činnosti pedagogických zamestnancov. Školská inšpekcia ako kontrolný orgán. Školské poradné orgány – rada školy (úlohy a postavenie), metodické orgány, vnútorný poriadok. Proces celoživotného vzdelávania pedagogických zamestnancov.
9. **Dokumentácia v špeciálnych školách a špeciálnych zariadeniach**, legislatívne východiská (zákon 245/2008 Z.z. § 11 ods. 3), základné terminologické vymedzenia, prehľad o aktuálnych legislatívnych a iných predpisoch súvisiacich so školskou dokumentáciou. Rozdelenie školskej dokumentácie, školská dokumentácia v špeciálnych školách a výchovných zariadeniach, dokumentácia v špeciálnej materskej škole, praktickej škole, odbornom učilišti, školskom klube detí, školskom internáte a iné, vysvedčenia a osvedčenia. Vedenie a archivácia dokumentácie v špeciálnej základnej škole.
10. **Pojem, predmet, úlohy a ciele didaktiky v špeciálnych školách pre žiakov s mentálnym postihnutím.** Osobitosti výchovno-vyučovacieho procesu žiakov s mentálnym postihnutím. Vyučovacie zásady a ich uplatnenie z hľadiska žiakov s mentálnym postihnutím. Vyučovacie metódy – ich uplatnenie z hľadiska obsahu, veku a mentálnych schopností žiakov s mentálnym postihnutím. Organizačné formy vyučovania v špeciálnych školách. Vyučovacia hodina, jej typy a štruktúra. Vychádzky a exkurzie – uplatnenie regionálnych prvkov pri vyučovaní.

11. **Výchovno-vyučovací proces žiakov s mentálnym postihnutím.** *Vnútrotná a vonkajšia motivácia učenia. Rozvoj schopnosti žiakov učiť sa. Riadenie triedy a komunikácia. Verbálny a neverbálny prejav učiteľa. Hodnotenie žiakov. Výchovné a vyučbové problémy žiakov. Osobnosť špeciálneho pedagóga – charakteristika, požiadavky, profilácia. Etika v špeciálno-pedagogickej činnosti.*
12. **Vymedzenie pojmov inklúzia, integrácia, segregácia.** *Zákon č.245/2008 Z.z a školská integrácia. Legislatíva a dokumentácia, práva a povinnosti účastníkov integratívneho vzdelávania. Materiálno-technické, priestorové a personálne zabezpečenie. Úlohy a postavenie špeciálno-pedagogického poradenstva v procese integrácie. Pedagogická dokumentácia školy a vypracovanie individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu pre žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Kompetencie špeciálneho pedagóga a tímová spolupráca v procese školskej integrácie.*
13. **Systém pracovných možností profesionálneho zamerania jednotlivcov s mentálnym postihnutím.** *Funkcie práce – zamestnávania: rekreačná, výchovná, diagnostická, terapeutická. Práca a psychomotorický rozvoj, rozvíjanie kognitívnych funkcií, rozvíjanie emocionality, motivácie a socializácie. Osobnostné, organizačné, materiálové a technologické determinanty profesionálnej orientácie u žiakov s mentálnym postihnutím. Od segregácie k pracovnej integrácii. Bezpečnostné a organizačné limity pracovného zamerania u jednotlivcov s mentálnym postihnutím. Výchovné poradenstvo a pracovná orientácia žiakov (podpora, postupy, stratégie...).*
14. **Žiaci s poruchami učenia.** *Problematika porúch učenia v edukácii. Zásady reedukácie porúch učenia.*
15. **Charakteristika osôb s ťažkým a viacnásobným postihnutím. Medicínske, filozofické, pedagogické aspekty ťažkého a viacnásobného postihnutia.** *Organizácia, plánovanie a prevedenie edukačného procesu u žiakov s ťažkým a viacnásobným postihnutím. Metódy a formy práce u žiakov s ťažkým a viacnásobným postihnutím (Bazálna stimulácia, Snoezelen, polohovanie, masáže...).* *Stimulácia jednotlivých sensorických, kognitívnych, motorických funkcií, sebaobsluhy, komunikácie.*
16. **Charakteristika žiakov s poruchami autistického spektra. Etiológia, klasifikácia.** *Problematika žiakov s autizmom a pridruženým mentálnym postihnutím. Vzdelávanie žiakov s PAS v špeciálnych základných školách. Integrované vzdelávanie žiakov s PAS. Metódy a formy práce žiakov s PAS v edukačnom procese.*
17. **Žiaci s poruchami správania – problematika porúch správania v edukácii.** *Syndróm ADHD ako špeciálnopedagogický problém.*
18. **Úvod do problematiky špeciálnopedagogického poradenstva.** *Koncepcie špeciálnopedagogického poradenstva. Legislatíva týkajúca sa špeciálnopedagogického poradenstva. Ciele, formy a princípy špeciálnopedagogického poradenstva. Špeciálnopedagogický poradenský proces. Metódy, zásady a formy práce a komunikácia v špeciálnopedagogickom poradenskom procese. Osobnosť poradcu v špeciálnopedagogickom poradenstve. Etika v špeciálnopedagogickom poradenstve.*
19. **Charakteristika a rozdelenie učebných pomôcok.** *Zaradenie učebných pomôcok a didaktickej techniky vo vyučovaní. Špeciálne učebné pomôcky pre žiaka s mentálnym postihnutím. Špeciálne učebné pomôcky pre žiaka s viacnásobným postihnutím. Diagnostická a rehabilitačná funkcia špeciálnych pomôcok v školskej praxi. Tvorba špeciálnych učebných pomôcok v edukačnej praxi špeciálneho pedagóga.*
20. **Historický prehľad vyučovania v zariadeniach pre žiakov s mentálnym postihnutím. Evanjeliové východiská v prístupe k ľuďom s mentálnym postihnutím.** *Jednotlivci s mentálnym postihnutím z hľadiska Katolíckej cirkvi. Kultúra života a Civilizácia lásky ako predložená ponuka Katolíckej Cirkvi s ohľadom na ľudí s postihnutím.*

Literatúra:

Aktuálne platné legislatívne dokumenty, štátne vzdelávacie programy.

- AKIMJAKOVÁ, B. et al. 2013. *Špeciálne didaktiky predmetov vo výchove a vzdelávaní žiakov s mentálnym postihnutím I.* Ružomberok : Verbum - vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2013. 98 s. ISBN 978-80-561-0015-8.
- BAJO, I. 1994. *Pedagogika mentálne postihnutých.* Bratislava : Sapientia, 1994. 251 s. ISBN 80-96718-01-0.
- BARTOŇOVÁ, M. 2012. *Špecifické poruchy učení.* Brno : Paido, 2012. 237 s. ISBN 978-80-7315-232-1.
- ČADILOVÁ, V. 2008. *Štrukturované učení – vzdelávaní detí s autizmom a jinými vývojovými poruchami.* Praha : Portál, 2008. 405 s. ISBN 9788073674755.
- HORNÁKOVÁ, M. – RAČKOVÁ, O. *Poruchy správania ako výzva . - [1. vyd.]. - Ružomberok : Verbum - vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2016. - 258 s. - ISBN 978-80-561-0359-3.*
- KRAJČÍRIKOVÁ, Ľ. et al. 2013. *Špeciálne didaktiky predmetov vo výchove a vzdelávaní žiakov s mentálnym postihnutím II.* Ružomberok : Verbum - vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2013. 102 s. ISBN 978-80-561-0016-5.
- LECHTA, V. et al. 2010. *Základy inkluzívnej pedagogiky.* Praha : Potál, 2010. 435 s. ISBN 9788073676797.
- ORIEŠČIKOVÁ, H. 2010. *Komparatívna špeciálna pedagogika.* Ružomberok : Verbum, 2010. 262 s. ISBN 978-80-08084-536-0.
- ORIEŠČIKOVÁ, H., HRČOVÁ, J. 2010. *Snoezelen.* Ružomberok : Verbum, 2010. 88 s. ISBN 9788080846398.
- Platné pedagogické, právne a školské normy (aktualizované na začiatku semestra).
- POKORNÁ, V. 2010. *Vývojové poruchy učení v detsvtví a v dospelosti.* Vyd. 1. Praha : Portál, 2010. 238 s. ISBN 978-80-736-7773-2.
- PŘINOSILOVÁ, D. 2007. *Diagnostika ve speciální pedagogice.* Brno : Paido, 2007. 178 s. ISBN 978-80-7315-157-7.
- RAČKOVÁ, O. 2010. *Vybrané aspekty špeciálnej pedagogiky na báze kresťanskej filozofie a teológie.* Ružomberok : VERBUM, 2010. 155 s. ISBN 978-80-8084-591-9.
- RAČKOVÁ, O. 2015. *Obsah primárneho vzdelávania v špeciálnych základných školách.* VERBUM – vydavateľstvo KU v Ružomberku, 2015. 186 s. ISBN 978-80-561-0247-3.
- RAČKOVÁ, O. 2014. *Vybrané aspekty inkluzívnej pedagogiky I. : od segregácie k inklúzii. - [1. vyd.]. - Ružomberok : Verbum - vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2014. - 99 s. - ISBN 978-80-561-0148-3.*
- RAČKOVÁ, O. 2014. *Vybrané aspekty inkluzívnej pedagogiky III. : východiská inkluzívnej pedagogiky na báze kresťanskej filozofie a teológie. - [1. vyd.]. - Ružomberok : Verbum - vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2014. - 95 s. - ISBN 978-80-561-0150-6.*
- ROCHOVSKÁ, I. et al. 2013. *Špeciálne didaktiky predmetov vo výchove a vzdelávaní žiakov s mentálnym postihnutím III.* Ružomberok : Verbum - vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2013. 104 s. ISBN 978-80-561-0017-2.
- SKOKANOVÁ, A. 2011. *Komunikačné kompetencie detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.* Ružomberok : Verbum , 2011. 92 s. ISBN 9788080847920.
- SKOKANOVÁ, A. 2012. *Interferenčné vplyvy pôsobiace na komunikačné kompetencie rómskych žiakov so špeciálnymi edukačnými potrebami.* Bratislava : Sapientia, 2012. 167 s. ISBN 978-80-892-2923-9.
- STANKOWSKI, A. 2011. *Pedagogické aspekty diagnostiky a poradenstva v teórii a praxi špeciálnej pedagogiky.* Ružomberok : Verbum, 2011. 250 s. ISBN 9788080847975.
- STANKOWSKI, A. et al., 2010. *Antropotechnika-kultúrotechnika-sociotechnika v špeciálnej pedagogike.* Ružomberok: Verbum, 2010, 368 s. ISBN 978-80-808459-8-8.
- THOROVÁ, K. 2006. *Poruchy autistického spektra.* Praha : Portál, 2006. 453 s. ISBN 8073670917.
- TUREK, I. 2010. *Didaktika.* Bratislava : Iura Edition, 2010. 598 s. ISBN 9788080783228.
- TURIAK, E. 2012. *Integrita a školská profilácia osôb s mentálnym postihnutím.* Ružomberok : Verbum, 2012. 182.s. ISBN 978-80-8084-896-5.

- VANČOVÁ, A. 2005. *Základy pedagogiky mentálne postihnutých*. Bratislava : Sapiaientia, 2005. 332 s. ISBN 80-968797-6-6.
- VANČOVA, A., VAŠEK, Š. 2003. Edukácia žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vyplývajúcimi z mentálneho postihnutia v integrovaných podmienkach v bežných školách – aktuálny stav a trendy. In: *Špecifická edukácie mentálne postihnutých*. Bratislava : Sapiaientia, 2003. 195 s. ISBN 808-88-6882-3.
- VAŠEK, Š. 2007. *Špeciálnopedagogická diagnostika*. Bratislava : Sapiaientia, 2007. 186 s. ISBN 978-80-89229-05-5.
- VAŠEK, Š. 2008. *Základy špeciálnej pedagogiky*. Bratislava : Sapiaientia, 2008. ISBN 978-80-89229-11-6.
- VAŠEK, Š. a kol. 1999. *Pedagogika viacnásobne postihnutých*. Bratislava : Sapiaientia, 282 s. ISBN 80-96718-04-5.
- VÍTKOVÁ, M. 2004. *Integrativní speciální pedagogika*. Brno : Paido, 2004. 263 s. ISBN 80-7315-071-9-7.
- ZELINA, M. 2000. *Alternatívne školstvo*. Bratislava : Iris, 2000. 255 s. ISBN 80-88778-98-0.
- ZELINKOVÁ, O. 2003. *Poruchy učení : dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD*. Praha : Portál, 2003. 263 s. ISBN 80-7178-800-7.
- ZELINKOVÁ, O. 2011. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha : Portál, 2011. 207 s. ISBN 978-80-262004-4-4.
- ZELINKOVÁ, O. 2012. *Dyslexie v předškolním věku*. Praha : Portál, 2012. 197 s. ISBN 9788026201946.

- Vyhláška č. 322/2008 Z.z o špeciálnych školách.
- Vyhláška MŠ SR č. 291/2004 Z. z., ktorou sa určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy a ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení.
- Vyhláška MŠ SR č. 323/2008 Z.z. o špeciálnych výchovných zariadeniach.
- VZDELÁVACIE PROGRAMY PRE ŽIAKOV S MENTÁLNYM POSTIHNUTÍM ISCED 1 – primárne vzdelávanie. Vzdelávací program ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky pod číslom CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. mája 2009. Dostupné na: <http://www.statpedu.sk/sk/Statny-vzdelavaci-program/VP-pre-deti-a-ziakov-so-zdravotnym-znevychodnenim/VP-pre-deti-a-ziakov-s-mentalnym-postihnutim.alej>
- Zákon č.596/2003 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č.317/2009 Z.z. o pedagogických a odborných zamestnancoch.
- Zákon č.597/2003 o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení zmien a doplnkov zákona č. 523/2004, č. 564/2004, č. 245/2008 a č. 184/2009.
- Zákon o celoživotnom vzdelávaní č. 568/2009 Z.z.
- Zmluva č. 394/2004 Z.z. medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o katolíckej výchove a vzdelávaní. Postavenie, organizáciu a činnosť ostatných cirkevných škôl zriadených inými registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami.